

14 | SPEAKNEWS

Γιώργος Εμμανουήλ Λαζαρίδης

Ένα έργο για την αιώνια πάλη μεταξύ της μνήμης και της λήθης, του ύπνου και της αφύπνισης

Το «Ρέκβιεμ για τη Σμύρνη» είναι ένα νέο συμφωνικό έργο, ανάθεση του Κέντρου Πολιτισμού Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας στον Γιώργο Εμμανουήλ Λαζαρίδη. Βασίζεται αφενός σε αποσπάσματα από την ποιητική συλλογή «Μυθιστόρημα» του Γιώργου Σεφέρη και αφετέρου σε ρυθμούς και μελωδίες της μικρασιατικής ελληνικής παράδοσης. Ακολουθεί την μορφή του παραδοσιακού θρησκευτικού Ρέκβιεμ, αλλά ουσιαστικά αποτελεί ένα ορατόριο μνήμης το οποίο, περνώντας μέσα από την πικρή γένεση της απώλειας, της νοσταλγίας και την επίγνωση, αφήνει το δρόμο ανοικτό στην ελπίδα για ένα φωτεινό μέλλον.

Κύριε Λαζαρίδη γιατί επιλέξατε τον λόγο του Σεφέρη για το νέο συμφωνικό σας έργο;

Σε μία ομιλία του στη Στοκχόλμη, τον Δεκέμβριο του 1963, κατά την τελετή απονομής του βραβείου Νόμπελ, ο Σεφέρης εκφράζει τις πεποιθήσεις του για την αδιάσπαστη συνέχεια της ελληνικής ηθικής συνείδησης, από την αρχαιότητα ως τη σημερινή εποχή.

Το «Ρέκβιεμ για την Σμύρνη», λοιπόν, ως σύγχρονο «Ρέκβιεμ» για το παρελθόν

ενός γένους που όμως ουδέποτε έχασε την συνείδησή του στο πέρασμα των αιώνων, κι ως το βρήκαν τόσες και τόσες φουρτούνες, κι ως το χτύπησαν τόσα και τόσα κύματα, ήταν επίμενο να ριζώσει στον λόγο εκείνου, που με την ποιήσή του ενσάρκωσε την συλλογική μας αλήθεια και την αδιάκοπη συνέχειά μας στο αέναο ταξίδι από την γέννηση στο θάνατο, στην αφύπνιση και στην αναγέννηση.

Το «Μυθιστόρημα» του Σεφέρη, συγκεκριμένα, λειτουργήσε μέσα μου ως προϋπάρχον ποιητικό «Ρέκβιεμ» του Σεφέρη, που ξεδιπλώνει έναν λόγο κατακερματισμένο σαν την σπασμένη ψυχή ενός υπερήφανου μα και θανάσιμα πληγωμένου πρόσφυγα.

Ποιος είναι ο κεντρικός άξονας του έργου σας και πώς νοηματοδοτείται;

Το έργο περιδινείται στον άξονα της αιώνιας πάλης μεταξύ της μνήμης και της λήθης, του ύπνου και της αφύπνισης. Για τούτο τον λόγο επανειληφώς γίνεται συχνά (αλλά και αναπάντεχα) η παρότρυνση να μην ξεχνούμε: «Μέμνησο...».

Όχι για να θυμόμαστε μόνο τον ξεριζωμό του ελληνισμού πριν από έναν αιώνα ως αυτόνομο γεγονός, αλλά για να θυμόμαστε ότι κάθε αίτιο και αφορμή, κάθε συνέπεια και κάθε αποτέλεσμα που καθόρισε την τύχη και την πορεία ενός ολόκληρου γένους τότε, το 1922, μπορεί να επαναλαμβάνεται ανά πάσα στιγμή και στους αιώνες των αιώνων, όπως άλλωστε ήδη μοιάζει να συμβαίνει. Αυτός ο κύκλος θανάτου θα συνεχίζεται, μέχρι να συνειδητοποιήσουμε ότι ο παράδεισος που ίσως κάποτε χάσαμε, σήμερα βρίσκεται εδώ, μαζί μας, μέσα μας γύρω μας στον τόπο μας με τα ψηλά βουνά που μπορεί να μας πνίγουν μα και μας προστατεύουν, στον τόπο με τον χαμηλό ουρανό που όμως είναι και γαλανός καταγάλανος.

Κι όσους δεν θα μπορούσαν ποτέ να είναι φίλοι μας, ας τους συγχωρήσουμε κι ας μην τους προσκυνούμε. Κι ας μην ξεχνάμε πως η μάνα-πατριδα, ακόμα και «καμένη», παραμένει πάντα μέσα μας και, εν τέλει, γύρω μας. Μπορεί να μας πονάει ακόμα ο βίαιος ξεριζωμός από την αγκαλιά της, όμως έχουμε και πάλι ριζώσει, εδώ, στον τόπο μας, στην Ελλάδα και στην δική της αγκαλιά. Αυτή είναι η μητέρα μας.

Στο «Ρέκβιεμ για τη Σμύρνη», το ναούρισμα της μνάσας συμβολίζει τον «ομφάλιο λώρο» που δεν κόπηκε ποτέ, ενώ ταυτόχρονα συμβολίζει και την αγωνία

του αυτοπροσδιορισμού μας μέσα στον λήθαργο ενός εφιαλτικού παρελθόντος, που μας στοιχειώνει ακόμα. Συμβολίζει όμως, επίσης, την διαχρονικότητα της αιώνιας μνάσας, πέρα απ' τα σύνορα και πέρα απ' τον χρόνο.

Η γλυκόπικρη «γένεση» του έργου, από την εισαγωγή του μέχρι και το τελευταίο λεπτό –όταν μετατρέπεται σε ύμνο στον ελληνικό ήλιο, στο σήμερα, στο «εδίω»– προκύπτει από πλήθος συμβολισμών που είτε παρουσιάζονται με τρόπο φανερό και αυτονόητο, είτε βρίσκονται καλά κρυμμένοι μέσα στον συμφωνικό ιστό. Ίσως κάποιος, κάποτε, να τους ανακαλύψει. Όπως οι ανατολίτικες συνταγές των γιαγιάδων μας, αποκαλύπτουν τα μυστικά τους μόνο σε εκείνους που θα θελήσουν και θα ψάξουν να τα ανακαλύψουν, πέρα από τον ρεαλισμό, εκεί που το όνειρο συναντά τις μνήμες και την προσευχή. Άλλωστε η μουσική σύνθεση, δεν διαφέρει σε πολλά από την μαγειρική. Έτσι νιώθουμε, εμείς οι ανατολίτες.

Οι μουσικές αναθέσεις από φορείς και φεστιβάλ είναι ένας δρόμος έκφρασης για τους καλλιτέχνες;

Δεν είναι δρόμος έκφρασης. Είναι οξυγόνο. Οξυγόνο για τους δημιουργούς και για την τέχνη ως υπέρτατο αγαθό.

Η τέχνη, ως μέσο ψυχαγωγίας και όχι ως διασκεδαστική παρένθεση στην καθημερινότητα, είναι εκείνο το ανθρώπινο εργαλείο που έχει την μοναδική δύναμη να μετατρέπει τον άνθρωπο σε πομπό και δέκτη, πάνω και πέρα από τις εγνωσμένες δυνατότητές του, πέρα από τα κεκτημένα της επιστήμης.

Η τέχνη είναι η επικοινωνία μεταξύ χαμένων ανθρώπων, πριν από την ανακάλυψη της κινητής τηλεφωνίας και του internet. Η τέχνη είναι το ταξίδι στον διπλανό γαλαξία, πριν την ανακάλυψη των επιβατικών διαστημοπλοίων, είναι το οξυγόνο στον άγνωστο πλανήτη. Είναι η συμπυκνωμένη γνώση, που μετατρέπεται σε οργανωμένους ήχους και μεταδίδεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα από τον δημιουργό/διαμεσολαβητή στο κοινό.

Η τέχνη είναι αυτά τα 2 δευτερόλεπτα ρίγους που νιώθει κανείς όταν υποπτεύεται ότι μόλις «κατάλαβε» κάτι που ξεπερνά την δυνατότητα του μυαλού του να το εξηγήσει.

Το να δίνονται λοιπόν ευκαιρίες στους δημιουργούς ώστε να μπορούν να αφοσιώνονται στο λειτουργήμα αυτό, είναι ανεκτίμητο. Νιώθω ευγνωμοσύνη στο Κέντρο Πολιτισμού της ΠΚΜ, γιατί αφε-

νος μου έδωσε την ευκαιρία να καταθέσω την ψυχή μου και αφετέρου, μέσα από την συνέπεια και την συνέχεια των προσπαθειών του για την διατήρηση και τη διεύρυνση του πολιτισμού στην Βόρεια Ελλάδα, αποτελεί, πλέον, πνεύμονα ζωής και ελπίδας για τον τόπο μας, στην εγκώρια και διεθνή καλλιτεχνική πραγματικότητα.

Μακάρι να ακολουθούσαν το παράδειγμα της ΠΚΜ και άλλοι μεγάλοι ελληνικοί φορείς και οργανισμοί, κατά προτεραιότητα. Γιατί, όπως άλλωστε έχω υποστηρίξει καθόλη την διάρκεια της καλλιτεχνικής αλλά και διοικητικής μου πορείας, εδώ, στην Ελλάδα, ο πολιτισμός πρώτα πρέπει να παράγεται εκ των έσω, και ύστερα να εισάγεται. Η εισαγωγή πολιτισμού είναι πολύ χρήσιμη, εφόσον υπάρχει άπλητη οικονομική άνεση στον εγκώριο προϋπολογισμό, ώστε να βοηθά στην περαιτέρω διεύρυνση του ορίζοντα των ντόπιων καλλιτεχνών και του κοινού. Όμως, αν δεν υπάρχουν ήδη οι ντόπιοι καλλιτέχνες και το ντόπιο κοινό για να απορροφήσουν αυτή τη δυνατότητα, τότε καταλήγουμε στη θλιβερή γελοιοότητα να ξεδούρναι εκατομμύρια για την μετάκληση διεθνώς καταξιωμένων καλλιτεχνών μόνο και μόνο για να τους παρακολουθήσουν όσο έχουν την οικονομική δυνατότητα να παραβρεθούν. Και μάλιστα, να παραβρεθούν σε ένα αμιγώς «κοινωνικό γεγονός», όπως το αντιλαμβάνονται, κι ας μην έχουν ούτε την καλλιέργεια ούτε και την διάθεση να καταλάβουν ακριβώς περί τίνος πρόκειται - αλλά μόνο την προδιάθεση να το κρίνουν, συνήθως εγκωμιαστικά εφόσον πρόκειται για κάτι εισαγόμενο, ή, απαξιωτικά εφόσον πρόκειται για τοπική παραγωγή. Άλλωστε αυτά δεν μας ψιθυρίζει κι ο Σεφέρης, στο «Μυθιστόρημα»;

Πιστεύω πως δεν είναι αργά για να συγχωρήσουμε τις αστοχίες μας και να αφηνιστούμε, συλλογικά. Είναι όμως απαραίτητο να συμβεί. Ο λήθαργος είναι μεθυστικός και θανατηφόρος, όπως η λύπηση του εαυτού και η αδράνεια.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΕΠΙΛΑΠΥ 2022 ΡΓΙΟΙ

Ο **Γ. Ε. Λαζαρίδης** αποτελεί μια πολύπλευρα αναγνωρισμένη προσωπικότητα, με 30 χρόνια αδιάκοπης παρουσίας στην διεθνή μουσική σκηνή ως σολίστ, συνθέτης και παιδαγωγός. Διανύει λαμπρή σολιστική καριέρα με τις εκτελέσεις του να χαρακτηρίζονται “υπεράνω σύγκρισης” (BBC). Μέχρι σήμερα έδωσε εκατοντάδες ατομικές συναυλίες σε διεθνή φεστιβάλ και σε μεγάλα μουσικά κέντρα όλου του κόσμου όπως το Carnegie Hall της Νέας Υόρκης, η Musikverein της Βιέννης, το Royal Albert Hall του Λονδίνου κ.α.

Συνέπραξε ως σολίστ με κορυφαίες ορχήστρες όπως η Βασιλική Φιλαρμονική, η Φιλαρμονική της Αγίας Πετρούπολης, η Φιλαρμονική της Γαλλικής Ραδιοφωνίας κ.α. σε συνεργασία με διάσημους αρχιμουσικούς όπως οι Neville Martin, Yuri Temirkanov, Mikko Franck και με πολλές άλλες προσωπικότητες της διεθνούς μουσικής σκηνής όπως ο Λεωνίδας Καβάκος, ο Κυπριανός Κατσαρής, ο Michael Tilson Thomas, ο Δημήτρης Σγούρος, η Barbara Hendricks κ.α. Ο Λαζαρίδης έχει επίσης συνεργαστεί με κορυφαία σχήματα μουσικής δωματίου όπως τα Medici Quartet, Ysaye Quartet, Prism Quartet κ.α.

Έχει παραδώσει σεμινάρια σε πανεπιστήμια της Αγγλίας, των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ισπανίας, της Μαλαισίας κ.α. Το καλοκαίρι 2020, εν μέσω πανδημίας, σε συνεργασία με την Safira Antzus Ramos, σχεδίασε και υλοποίησε το νέο, πρωτοποριακό διεθνές εκπαιδευτικό πρόγραμμα μουσικής σύνθεσης “MakeMusicCoviT”: μία καινοτόμα διαδικτυακή κοινότητα νεαρών συνεργαζόμενων μουσικών από όλο τον κόσμο. Από το 2020 διδάσκει στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης.

Ηχογραφήσεις του Λαζαρίδη, έχουν αποσπάσει πλήθος διακρίσεων από έγκυρα διεθνή περιοδικά μουσικής όπως τα Gramophone, Classic FM, Pianist, BBC Music Magazine, International Piano κ.α. Ηχογραφήσεις του σε έργα Schumann και Liszt έχουν επιλεγεί μεταξύ των καλύτερων εκτελέσεων όλων των εποχών.

Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει οργανική, χορωδιακή, θεατρική και χορευτική μουσική μετά από αναθέσεις σημαντικών ελληνικών και ευρωπαϊκών φορέων όπως το Wigmore Hall, το Birmingham New Arts Festival, η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, το φεστιβάλ Milano incontra la Grecia, το πανεπιστήμιο Princeton, το Φεστιβάλ Αθηνών, το διεθνές χορωδιακό φεστιβάλ Eurora Cantat, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας κ.α.

Τέλος, ο Λαζαρίδης είναι πρωτοπόρος στην ίδρυση, στην διοίκηση και στην εξέλιξη νέων πολιτιστικών δομών. Είναι ιδρυτικό μέλος της διεθνούς μουσικής κοινότητας «Μουσικό Χωριό» και ιδρυτής της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων “MOYSA”, ενώ διετέλεσε Καλλιτεχνικός Διευθυντής του ΟΜΜΘ, διευθυντής του Φεστιβάλ Δημητρίων και διευθυντής του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης.

Info

Συνθέτης Γ. Ε. Λαζαρίδης • **Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης** • **Μουσική Διεύθυνση** Μιχάλης Οικονόμου • **Μικτή Χορωδία Θεσσαλονίκης** • **Διεύθυνση** Μαίρη Κωνσταντινίδου • **Πιάνο** Γ.Ε.Λαζαρίδης • **Ηλεκτρική κιθάρα** Βαγγέλης Τσοτρίδης • **Σοπράνο** Βασιλική Καραγιάννη • **Μέτζο** Μαίρη-Έλεν Νέζη • **Τενόρος** Πάννης Χριστόπουλος • **Μπάσος** Κώστας Κατσάρας • **Αφηγήτρια** Εφη Σταμούλη.

